T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 2017 / 205
KARAR NO : 2017 / 253
KARAR TR : 10.04.2017

ÖZET: 5434 sayılı Yasa uyarınca alınan yetim aylığının iptali işlemine karşı açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : N.D.
Davalı : Sosyal Güvenlik Amasya İl Müdürlüğü
Vekili : Av. G.C.

O L A Y : Davacı; vefat eden oğlu İ.D. nedeniyle yetim aylığı ve dul olması sebebiyle eşi A.D.'den kalan Bağ-Kur maaşı olmak üzere iki maaş aldığını, eşinden kalan maaş 2003 yılından itibaren asgari ücretin üzerinde olduğu için, muhtaçlık kararı iptal edilerek, davalı Sosyal Güvenlik Amasya İl Müdürlüğü 07.05.2013 tarih ve 7738446 sayılı işlemi ile 01.01.2003-28.02.2013 tarihleri arasında yersiz ödendiği belirtilen işlemiş faizi ve tebligat ücreti ile beraber toplam 50.741,27 TL'nin iade edilmesinin istendiğini, işlemin açıkça hukuka aykırı olduğunu, muhtaç durumda olması nedeniyle idari işlemin yasal dayanaktan ve sebepten yoksun olduğunu, tarafına borç tahakkuk ettirilirken yeterli incelemenin yapılmadığını, muhtaçlığı ve yoksulluğunun ortadan kalkmadığını ileri sürerek işleminin iptali için idari yargı yerinde dava açmıştır.

SAMSUN 1.İDARE MAHKEMESİ: 08/10/2013 gün ve E:2013/1215, K:2013/960 sayılı kararı ile: "5510 sayılı Yasa'nın 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren "Sigortalı Sayılanlar" başlıklı 4.maddesinde Kanun kapsamında sigortalı sayılacak olanlar belirtilmiş, aynı Yasa'nın "Yersiz Ödemelerin Geri Alınması" başlıklı 96.maddesinde "Kurumca işverenlere, sigortalılara, isteğe bağlı sigortalılara gelir veya aylık almakta olanlara ve bunların hak sahiplerine, genel sağlık sigortalılarına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler;

a) Kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden,

b) Kurumun hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, ilgiliye tebliğ edildiği tarihten itibaren yirmi dört ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, yirmi dört aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan,

İtibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte, ilgililerin Kurumdan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

Alacakların yersiz ödemelere mahsubu, en eski borçtan başlanarak borç aslına yapılır, kanunî faiz kalan borca uygulanır. Bu hüküm ilgili hak sahiplerinin muvafakat etmeleri kaydıyla, aynı dosyadan diğer bir hak sahibine yapılan yersiz ödemelere mahsubunda da uygulanır.

Yersiz ödemenin gelir ve aylıklardan kesilmesinde, kesintinin başlayacağı ödeme dönemi başı itibarıyla kanunî faizi ile birlikte hesaplanan borç tutarı, gelir ve aylıktan % 25 oranında kesilmek suretiyle uygulanır.

Yersiz ödemelerin tespiti ile geri alınmasına ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." hükmü, "Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri" başlıklı 101.maddesinde ise, "bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülür." hükmü yer almıştır.

Yukarıda anılan mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinden, genel sağlık sigortası kapsamında sayılanlara yapılan yersiz ödemelerin iadesinin istenilmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların 5510 sayılı Yasa'nın yukarıda yer verilen 101. maddesi uyarınca iş mahkemeleri tarafından çözümleneceğinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davacıya yersiz ödendiği belirtilen 01.01.2003-28.02.2013 aylıkları toplamı olan işlemiş faizi ve tebligat ücreti dâhil 50.741,27 TL'nin istenilmesine ilişkin 07.05.2013 tarih ve 7738446 sayılı işlemden doğan uyuşmazlığın çözümünde iş mahkemelerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının 15/1-a. maddesi hükmü uyarınca görev yönünden reddine karar vermiş, yasa yoluna başvurulmaması sebebiyle karar 06/12/2013 tarihinde kesinleşmiştir.

Davacı bu kez benzer vakıaları ileri sürerek adli yargı yerinde dava açmıştır.

AMASYA İŞ MAHKEMESİ: 12.12.2014 gün ve E:2014/138, K:2014/602 sayılı kararı ile: "İş Mahkemeleri, 5521 sayılı Kanun ile kurulmuş istisnai nitelikte özel mahkemeler olup, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 106'ncı maddesi ile mülga 506 sayılı Kanunda, bu Kanun uygulamasından doğan uyuşmazlıkların yetkili iş mahkemelerinde görüleceği, 5510 sayılı Kanun'un 101'inci maddesinde de, aksine hüküm bulunmayan hallerde, 5510 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıkların iş mahkemelerinde görüleceği düzenlenmiştir. 5510 sayılı Kanun'un geçici 4'üncü maddesinde ise; "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle 8.6.1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna göre; aylık, tazminat, harp malullüğü zammı, diğer ödemeler ve yardımlar ile

08.02.2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanunun l nci maddesine göre ek ödeme verilmekte olanlara, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dâhil 5434 sayılı Kanunda kendileri için belirtilmiş olan şartları haiz oldukları müddetçe bunların ödenmesine devam olunur. Ancak, 5 ilâ 10 yıl arasında fiili hizmet süresi olan iştirakçilerden dolayı dul ve yetim aylığı almakta olanların, aylık ve diğer ödemeleri, bu Kanunun 32 nci, 34 üncü ve 37 nci maddelerindeki şartlan haiz oldukları müddetçe devam edilir... Bu madde kapsamına girenlerin aylıklarının bağlanması, artırılması, azaltılması, kesilmesi, yeniden bağlanması, toptan ödemeleri, ilgi devamı, ihya ve borçlanmaları, diğer ödemeler ve yardımlar ile emeklilik ikramiyeleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dâhil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır ve bu maddenin uygulanmasında mülga 2829 sayılı Kanun hükümleri ayrıca dikkate alınır." hükmü öngörülmüştür. 5434 sayılı Kanun hükümlerince bağlanan davaya konu aylığın kesilmesi de 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olduğundan, uyuşmazlığın çözümünde; ne 506 sayılı Kanun ne de 5510 sayılı Kanun'un uygulama yeri bulunmamaktadır. Bu durumda sözü edilen 101'inci madde hükümlerine göre sınırlı yetki ile donatılmış iş mahkemesi görevli değildir. . (Yargıtay 10 HD 2009/9954 Esas-:2010/17840 Karar, 2014/7401 esas-2014/9212 karar, 2013/2010 esas-2013/18196 karar, 2011/7980 esas- 2012/11228 karar sayılı ilamları)

Tüm dosya kapsamı, ilgili yasal mevzuat ve Yargıtay içtihatları birlikte değerlendirildiğinde davacıya 5434 sayılı yasa hükümleri gereğince muhtaçlık belgesi doğrultusunda bağlanan maaşın muhtaçlık belgesinin iptal edilmesi nedeniyle iptal edildiği ve davacı tarafça ilgili kurum işleminin iptal edilerek kuruma borçlu olmadığının tespitine karar verilmesi talep edilmiş ise de 5434 sayılı Kanun hükümlerince bağlanan davaya konu aylığın kesilmesi işleminin 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olduğu, uyuşmazlığın çözümünde; ne 506 sayılı Kanun ne de 5510 sayılı Kanun'un uygulama yerinin bulunmadığı, talep ile ilgili olarak yargılama yetkisinin idare yargıya ait olduğu, sınırlı yetki ile donatılmış iş mahkemesinin yargılama yapma görevinin olmadığı" gerekçeleriyle yargı yolu yanlışlığı nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar vermiş, davacı tarafından temyiz edilen karar Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 18/10/2016 tarih ve E:2015/3206, K:2016/12617 sayılı ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

Davacı süresi içinde yargı yerleri arasındaki olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi için dava dosyalarının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesi için müracaat etmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Nuri NECİPOĞLU'nun Başkanlığında, Üyeler: Ali ÇOLAK, Yusuf Ziyaattin CENİK, Alaittin Ali ÖĞÜŞ, Birgül KURT, Mehmet AKBULUT ve Yüksel DOĞAN'ın katılımlarıyla yapılan 10.4.2017 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari ve adli yargı dosyalarının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hâkim Engin SELİMOĞLU'nun, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, 5434 sayılı Kanun kapsamında T.C. Emekli Sandığından yetim aylığı almakta olan davacının eşinden kalan Bağ-Kur maaşını da aldığının tespit edilmesi üzerine, muhtaçlık durumunun bulunmaması nedeniyle yetim aylığı kesilip 01/01/2003 ila 01/06/2013 tarihleri arası dönemde almış olduğu aylıkların adına borç çıkartılarak tahsil edilmesine ilişkin Sosyal Güvenlik Amasya İl Müdürlüğü 07.05.2013 tarih ve 7738446 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

5434 sayılı T.C.Emekli Sandığı Kanununun,5510 sayılı Kanunun 106. maddesi ile ilga edilen ve 27/04/2005 tarih ve 25798 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5335 sayılı bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair kanunun 3.maddesinin (e) fikrası ile değişik "Muhtaçlık" başlıklı 108.maddesi hükmü ile muhtaçlığın ilgililerin bağlı bulundukları il veya ilçe idare kurallarınca verilecek mazbatalar ile belirleneceği, 5434 sayılı kanun hükümlerinin uygulanması açısından muhtaçlığın tespitinde ölçü olarak, ilgililerin kendisini ve Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre bakmaya mecbur olduğu aile fertlerini geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazanç toplamının 4857 sayılı İş Kanununun 39.maddesi uyarınca 16 yaşından büyük işçiler için tespit edilen asgari ücretin net tutarının üzerinde olup olmadığının araştırılması ve bu esaslar doğrultusunda muhtaçlık kararı alınması yönünde, il veya ilçe idare kurullarına yetki verilmiş;

Yine, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun,5510 sayılı Kanunun 106. maddesi ile ilga edilen 110. maddesinde; " Sonradan veraset, bağış, vasiyet yoluyla veya başka suretlerle para, menkul ve gayrimenkul mal ve gelir edinmiş veya kazanç sağlamış olanlar; bu durumlarını, bunları iktisap ettikleri tarihten itibaren bir ay içinde beyanname ile Sandığa bildirmeye mecburdurlar. Bu takdirde bu hallerin muhtaçlığını gidermiş olup olmadığı Sandık tarafından evvelce bu muhtaçlığı karara bağlayan yerler idare heyetlerince yeniden karara bağlattırılır"

Hükümlerine yer verilmiştir.

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlar kapsamındaki hizmet akdine göre ücretle çalışanlar (Sosyal Sigortalılar), kendi hesabına çalışanlar (Bağ-Kur'lular), tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar (Tarım Bağ-Kur'luları), tarım işlerinde ücretle çalışanlar, (Tarım sigortalıları), devlet memurları ve diğer kamu görevlilerini (Emekli Sandığı İştirakçileri), geçici maddelerle korunan haklar dışında, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden yeni bir sisteme tabi tutmuş, beş farklı emeklilik rejimini aktüeryal olarak hak ve hükümlülükler yönünden tek bir sosyal güvenlik sistemi altında toplamıştır.

5510 sayılı Kanunun iptali amacıyla açılan davada Anayasa Mahkemesi, 15.12.2006 tarih ve E: 2006/111, K:

2006/112 sayılı kararıyla, anılan Kanunun birçok maddesi ile birlikte, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlilerini diğer sigortalılarla aynı sisteme tabi kılan (başta 4/c maddesi) hükümlerin iptaline karar vermiş; bu karardan sonra kabul edilen 17.04.2008 tarih ve 5754 sayılı Kanunla 5510 sayılı Kanunda düzenlemeler yapılmış ve anılan Kanuna eklenen Geçici 1 nci ve Geçici 4 ncü maddelerle, 5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1 Ekim 2008 tarihinden önce 5510 sayılı Kanunun 4 ncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olanlar (memurlar ile diğer kamu görevlileri) ile bunların dul ve yetimleri hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dâhil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 5754 sayılı Kanunun kimi hükümlerinin iptali istemiyle açılan dava Anayasa Mahkemesi'nin 30.3.2011 tarih ve E: 2008/56, K:2011/58 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

5510 sayılı Kanunun 101 nci maddesinde yer alan "…bu Kanun hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili ortaya çıkan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür." bölümünün iptali istemiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, 22.12.2011 tarih ve E: 2010/65, K: 2011/169 sayılı kararıyla (RG. 25.1.2012, Sayı: 28184) davayı retle sonuçlandırmakla birlikte; söz konusu kararın Mahkememiz önündeki uyuşmazlığa ışık tutacak şekilde şu gerekçeye dayandırmıştır: "…5754 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, evvelce olduğu gibi 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaklar ve bunların emeklileri bakımından da aynı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edecek; ancak 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlileri olarak çalışmaya başlayanlar ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacak ve haklarında 5434 sayılı Kanun değil, 5510 sayılı Kanun'un öngördüğü kural ve esaslar uygulanacak; ihtilaf halinde de adli yargı görevli bulunacaktır. 5754 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte, artık Sosyal Sigortacılık esasına göre faaliyet gösteren ve yaptığı, tesis ettiği işlem ve muameleler idari işlem sayılamayacak bir sosyal güvenlik kurumunun varlığından söz etmek gerekli bulunmaktadır. 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçisi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanun'a göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden ise Sosyal Güvenlik Kurumu'nun tesis edeceği işlem ve yapacağı muameleler idari işlem niteliğini korumaya devam edecek, bunlara ilişkin ihtilaflarda da evvelce olduğu gibi idari yargı görevli olmaya devam edecektir… Bu bakımdan 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden sonra, prim esasına dayalı yani sistemin içeriği ve Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu kuralla, yargılamanın bütünlüğü ve uzman mahkeme olması nedeniyle Kanun hükümlerinin uygulanması ile ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde iş mahkemelerinin görevlendirilmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir. Ancak, yukarıda açıklandığı üzere 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce statüde bulanan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile ilgili sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasından doğan idari işlem ve idari eylem niteliğindeki uyuşmazlıklarda idari yargının görevinin devam edeceği açıktır…"

Yukarıda sözü edilen mevzuat hükümlerinin ve Anayasa Mahkemesi kararının birlikte değerlendirilmesinden, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmakta olanlar, daha önce olduğu üzere 5434 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacakları gibi bunların emeklilikleri bakımından da aynı Kanun hükümlerinin uygulanmaya devam edileceği; ancak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra memur ve diğer kamu görevlisi olarak çalışmaya başlayanların ise 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine tabi sigortalı sayılacağı ve haklarında 5434 sayılı Kanunun değil 5510 sayılı Kanunun öngördüğü kural ve esasların uygulanacağı dolayısıyla ihtilafların da adli yargı yerinde çözümleneceği açıktır.

Kaldı ki; T.C. Anayasası'nın 158.maddesindeki "…diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesi'nin kararı esas alınır " hükmü uyarınca Anayasa Mahkemesi kararının bu uyuşmazlığın çözümünde esas alınacağı tartışmasızdır.

Bu durumda, 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce iştirakçi sıfatıyla çalışmakta olan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile emekli sıfatıyla 5434 sayılı Kanuna göre emekli, dul ve yetim aylığı almakta olanlar ve ayrıca memurlar ve diğer kamu görevlilerinden ileride emekliliğe hak kazanacaklar yönünden Sosyal Güvenlik Kurumunca tesis edilen işlem ve yapacağı muamelelerin "idari işlem" ve "idari eylem" niteliğini korumaya devam edeceği, dolayısıyla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-a maddesinde belirtilen idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunan, 5754 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce, Bağ-Kur'dan aldığı dul aylığı yanında, 5434 sayılı Kanun kapsamında T.C. Emekli Sandığından yetim aylığı almakta iken yetim aylığı kesilerek kendisine borç çıkarılan davacı tarafından açılan davanın görüm ve çözümünde, idari yargının görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle davanın görüm ve çözümü idari yargı yerinin görevine girdiğinden, Samsun 1. İdare Mahkemesinin 08.10.2013 gün ve E:2013/1215 K:2013/960 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

S O N U Ç :Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Samsun 1. İdare Mahkemesinin 08.10.2013 gün ve E:2013/1215 K:2013/960 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 10.4.2017 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Nuri	Ali	Yusuf Ziyaattin	Alaittin Ali
NECİPOĞLU	ÇOLAK	CENİK	ÖĞÜŞ

Üye	Üye	Üye
Birgül	Mehmet	Yüksel
KURT	AKBULUT	DOĞAN